

A close-up portrait of Jan van Zijl, a middle-aged man with dark hair, wearing a dark suit jacket over a light blue shirt. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a solid purple color.

VOORZITTER MBO RAAD JAN VAN ZIJL
OVER GROEN ONDERWIJS

DE PLEK
VAN GROEN MBO

Groen onderwijs heeft een aparte positie onder Landbouw, met bijbehorende privileges. Voorzitter van de MBO Raad Jan van Zijl over het waarom van die positie en over hoe lang nog.

Wat rechtvaardigt de aparte positie van groen onderwijs?

“Dit is een gevoelig onderwerp. Ik heb landbouw gestudeerd en lang in de landbouw gewerkt en ik heb van dichtbij gezien hoe belangrijk het beroemde OVO-drieluik (de door de overheid gestimuleerde samenwerking tussen onderwijs, voorlichting en onderzoek) de basis heeft gelegd onder de ongelofelijke ontwikkeling van de Nederlandse land- en tuinbouw. Daar was de poot onderwijs er een van, en zo bezien kun je zeggen dat de aparte positie van groen onderwijs zijn waarde heeft bewezen.”

“Maar het OVO-drieluik bestaat niet meer. Voorlichting is totaal geprivatiseerd, onderzoek is een poot geworden zoals op andere universiteiten en het agrarisch onderwijs leidt allang niet meer alleen voor de agrarische sector op. Sterker nog: de meeste afgestudeerden van

TEKST EN
FOTOGRAFIE
LEONIE BARNIER

het agrarisch onderwijs vinden hun plek op grote afstand van de primaire agrarische sector. Zo bezien is er geen grondslag meer voor het apart positioneren van groen onderwijs. Maar geschiedenis is er niet voor niks. Je moet voortdurend de vraag stellen: is er een urgentie om het te veranderen? Vanuit mijn rol als voorzitter van de MBO Raad, en dus ook van de aangesloten aoc's, vind ik het - en dat is een politieke opvatting - aan de aoc's zelf om te beoordelen of ze vinden dat er grond is om de huidige status quo te veranderen. Dat is voor mij op dit moment geen onderwerp. En dat heeft te maken met de goede verhoudingen, die er zijn.”

“Er kan een moment komen, bijvoorbeeld door de enorme focus op macrodoelmatigheid van dit moment, dat de politiek de scholen oproept om een meer kostenefficiënt, marktconform opleidingsaanbod te organiseren. Dan kan de vraag gaan spelen: hoe verhoudt zich dat tot de positionering van de aoc's, de has'en of Wageningen? Naarmate er meer grijs komt in het groen, gaat die discussie een grotere rol spelen.”

Wanneer wordt de discussie urgent genoeg?

“Groen onderwijs functioneert over het algemeen goed. Het heeft een doorlopende leerlijn vmbo-mbo-hbo en is op dit aspect een voorbeeld voor andere vormen van onderwijs. De aparte positionering heeft goede dingen gebracht, waarmee we allemaal ook ons voordeel kunnen doen. En als er overigens geen knelpunten zijn, waarom zou je dan dingen veranderen? Maar gezien vanuit het vraagstuk van

macrodoelmatigheid, kan mijn visie hierover over één, twee of drie jaar anders zijn.”

“Daar komt bij dat de politiek al een keuze heeft gemaakt om groen onderwijs bij EL&I onder te brengen, meer te relateren aan de economie in het algemeen. Dat kan een dynamiek met zich meebrengen, waardoor ook de vraag over de positie van het agrarisch onderwijs aan de orde komt. Ik geloof niet dat wij ons dan zullen verzetten.”

Wat voor voordeel zou groen onderwijs hebben bij het opgeven van die eigen positie?

“Dat is een lastige vraag. Onder de vleugels van EL&I geniet het wel een aantal privileges, ook in financiële zin. Er is op dit moment geen grote urgentie voor groen onderwijs om onder de vleugels van EL&I vandaan te kruipen, maar het wordt echt anders als de focus nog meer komt te liggen op een meer marktgeoriënteerd en kostenefficiënt opleidingsaanbod. Je ziet nu al in de opleidings sfeer van een aantal aoc's dingen gebeuren waarvan je denkt: is dat wel verstandig als dat erg lijkt op wat drie straten verderop op het roc wordt aangeboden?”

Hoe waardeert u het feit dat zowel AOC Raad als MBO Raad bestaan?

“Laat ik beginnen te zeggen dat de verhoudingen uitstekend zijn. De geschiedenis is zo dat er een grote verbondenheid is tussen sector en onderwijs, dan snap je ook dat er een aparte AOC Raad bestaat. Maar moest je hem nu oprichten, dan is de vraag of dat zou gebeuren. Overigens zijn de aoc's bijzonder lid van de MBO Raad en we doen dus ook het nodige voor de aoc's. Ook heeft

Jan van Zijl (1952 Amsterdam) studeerde aan HAS Den Bosch en is vanaf 1979 mede-eigenaar van een tuinbouwbedrijf te Saint Remy-en-Provence.

1980 - 1984

beleidsmedewerker Anne Vondelingstichting

1984 - 1989

beleidsmedewerker ministerie van Landbouw en Visserij

1989 - 2000

lid Tweede Kamer voor de PvdA; achtereenvolgens woordvoerder landbouw, woordvoerder inkomensbeleid, vicevoorzitter van de fractie

2002 - 2007

voorzitter van de Raad voor Werk en Inkomen

2008 - heden

voorzitter van de MBO Raad

‘Het is aan de aoc’s zelf om te beoordelen of ze vinden dat er grond is om de huidige status quo te veranderen - en dat is een politieke opvatting’

de AOC Raad traditiegetrouw een zetel in het bestuur van de MBO Raad.”

“Het wordt anders als de aoc’s beleidsmatig een heel andere koers zouden varen dan de rest van het mbo, bijvoorbeeld op het gebied van macrodoelmatigheid of de bekostiging. Dat is nu niet of slechts beperkt het geval. Dat ‘beperkt’ spitst zich toe op het grijs-groenverhaal. Ik heb het gevoel dat het oprekken van groen onderwijs door de aoc’s, wel iets grotere vormen aanneemt dan bij, pak ’m beet, de vakscholen.”

Ook roc’s zoeken groen en hun grenzen op.

“We hebben inmiddels met het bedrijfsleven afspraken gemaakt om te komen tot een door de regio geïnspireerd opleidingsaanbod. Had het aoc-veld zich aan die afspraken onttrokken, dan hadden we een discussie gehad over het agrarisch onderwijs. Dat is niet gebeurd. Ze doen ook mee binnen de Stichting Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven. Aoc’s zeggen: we discussiëren mee over de spelregels en als die spelregels er zijn, dan houden we ons daar ook aan. Maar tussen de spelregels en het spel zit nogal wat. Zo meteen gaat de discussie gevoerd worden tussen een aoc en de roc’s in de regio over het opleidingsaanbod, en dan zijn er regio’s waar dat lastig zou kunnen worden.”

Ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, spelen zich af op het grensvlak van grijs en groen. Kan een MBO Raad of AOC Raad een rol spelen in het leggen van die dwarsverbanden?

“Ja, maar ook de scholen zelf. We werken nu aan nieuwe kwalificatie-

dossiers. We hopen dat er meer dossiers komen die ook elementen bevatten van belendende percelen. Je kunt niet meer alle beroepen in een smal kwalificatiedossier gieten. Met name in die keuzedelen willen we optimale ruimte voor regionale invulling en sectorale bijzonderheden, zoals een agrarische opleiding met een kop zorg. Dat is wat anders dan dat je een hele opleiding zorgboerderij aanbiedt. Je haalt dan die kennis van het keuzedeel uit het kenniscentrum van de zorg.”

Hoe kijkt u aan tegen de recente discussie over populaire opleidingen die niet opleiden voor de arbeidsmarkt?

“Die discussie wordt, naar mijn smaak, populistisch gevoerd. Ik ga niet zover om te zeggen dat, omdat die studenten allemaal binnen drie maanden werk hebben, er dus geen vraagstuk is. Er mag best gekeken worden naar opleidingen waarvoor weinig werk is. Onze basisfocus is toch dat we opleiden voor de arbeidsmarkt.”

“Tets anders is dat diegenen die daar de dikste verhalen over houden, de technieksector en de zorg, zich verkijken op de maakbaarheid van dit vraagstuk. Als je aan een meisje van vijftien, dat op haar Facebookpagina heeft staan ‘ik wil iets met dieren’, vraagt: wat is je droom, dan is dat niet het wassen van demente bejaarden. Het gevoel dat je in de zorg betekenisvol kunt werken, komt pas op latere leeftijd. Daarom was het ook zo dom om de dertigplus-maatregel voor de zorg af te schaffen. Meisjes van vijftien trek je niet stuk voor stuk naar de zorg als ze iets met dieren willen. En voor de techniek geldt hetzelfde.”

“Het bedrijfsleven mag ook meer doen om hun sector aantrekkelijk te maken. Daar laten ze het afweten. Als er tekorten zijn, dan doe je iets niet goed. Je zou verwachten dat de arbeidsvoorwaarden in de techniek veel beter zijn. Het is toch een kwestie van marktwerking, dat als ergens schaarste is, je er meer voor moet betalen. Dat blijkt nergens uit.”

Waar is grijs onderwijs jaloers op bij groen onderwijs?

“De bevoorrechte financiële positie van groen onderwijs. Het goed voor elkaar hebben van de aansluiting vmbo-mbo-hbo. En, iets waar je niet jaloers op mag zijn, maar wat het leven wel wat eenvoudiger maakt, is dat de aoc’s minder te maken hebben met de grote stadsproblematiek. ‘Multiculti’ is ook dun gezaaid bij de aoc’s. Maar ik weet van de meeste aoc-bestuurders dat ze niet blij zijn met het feit dat ze zo ‘wit’ zijn.”

En andersom?

“Door de bank genomen kunnen efficiënt georganiseerde, wat grotere roc’s net even wat meer. Het grootste aoc is Wellant en dat heeft ontelbaar veel locaties. Dat maakt het moeilijk om net even wat meer te kunnen bieden. Mits goed georganiseerd, heeft een wat groter roc net wat meer financiële ruimte.” ■